

Türkiye Cumhuriyeti, dibe vurmuş eğitimindeki bilim dışı ve gericileşme adımlarını düzeltecek ve eğitimine sahip çıkacak kadar büyük ve güçlü bir ülkedir

Cumhuriyet 26 Ekim 2020

<https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/sahin-aybek/turkiye-cumhuriyeti-dibe-vurmus-egitimindeki-bilim-disi-ve-gericilesme-adimlarini-duzeltecek-ve-egitimine-sahip-cikacak-1776093>

“Eğitim bir cumhuriyet ve demokrasi görevidir. Eğitilmemiş toplumlarda demokrasi kolaylıkla otokrasiye dönüşebilir. AKP iktidara geldiğinden beri adına ‘reform’ dediği değişikliklerle ülkede eğitimi dibe vurdurdu. 2003’ten başlayarak Millî Eğitim Bakanlığı’nda yetişmiş uzman kadrolar görevlerinden alınarak, yerlerine dış bağlantılı bir dini örgütün konuya hâkim olmayan, cumhuriyet değerlerine düşman insanları yerleştirilmiştir. Yüz yüze eğitimde ne kadar başarısız isek, uzaktan eğitimde daha **başarısızız**.

Yüz yüze eğitimde ne kadar başarısız isek, uzaktan eğitimde daha **başarısızız**.

Eğitim sistemi dibe vurmuştur. Son 20 yıl **eğitim vasıtasıyla çocuklara sistematik işkence yapılan bir ortaçağ** gibi anılacaktır. Türkiye, okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranında 30 ülke arasında son sırada yer almıştır. **Dini cemaatler, okulöncesi eğitimin büyük bir bölümünü ele geçirmiş durumda.**”

“Eğitimde 80 yıl büyük mücadelelerle elde edilen Cumhuriyet birikimlerine büyük bir darbe vuruldu. Yazı yazamayan, kendi dilinde okuduğunu anlayamayan bir kuşak yetiştirdik. **4+4+4 yapılanması ile ülkeyi yönetenler "dininin, kininin sahibi" bireyler yetiştirmeyi hedeflemiştir**.

- **Zorunlu din dersi programdan kaldırılmalıdır.**

Son 18 yılda yapılan değişiklikler, eğitim hakkının ihlâlidir, ihmâldir, istismardır, çocuklara uygulanan zihinsel şiddettir. **İmam Hatipler artık Türkiye'nin bürokrat ihtiyacını karşılayan kurumlar haline getirilmiştir**. Bu uygulamalar, Milli Eğitim Temel Yasası'nın “Genellik ve Eşitlik”, “Laiklik”, “Yönelme”. “Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları” ilkelerine aykırıdır ve **“Eğitim Hakkı” ihlâlidir**. Cumhurbaşkanı, rektörleri doğrudan atayarak yükseköğretim kurumlarının bilimsel özgünlüğünü ve akademik özgürlüğünü kaldırmıştır. Üniversite kadrolarına “sadakat/siyaset/bizim adamımız” anlayışıyla atamalar yapılmıştır. Hukuk fakültelerinin birçoğunun dekanı hukuk fakültesi mezunu değildir. FETÖ ile mücadele kisvesi altında, tarikatlarla ilgisi olmayan birçok muhalif bilim insanı sorgusuz sualsiz görevden uzaklaştırılmıştır. KHK'larla üniversiteden ihraç edilenlere hakları teslim edilmelidir.”

Uzun zamandır eğitimin büyük fotoğrafını çekebilecek biri ile ülkemizin eğitiminin geneline dair konuşmak istiyordum. Ama eğitim konuşanlar ya eğitimci değildi ya da eğitim bilimleri bakış açısına

sahip değildi. Bu nedenle ülkemizdeki deneyimli eğitim bilimcilerden biriyle konuşmalıydım. Bu haftaki konuğumuz **Prof. Dr. F. Dilek GÖZÜTOK** Hocamızla ülkemizin eğitim sorunları ve çözüm önerileri konusunda yaptığımız röportajın bu hafta ilk kısmını yayınlıyoruz.

Değerli hocam, öncelikle belirtmeliyim ki, uzun zamandır bu kadar çok heyecanlanmamıştım. Sizin gibi bir eğitim bilimcinin deneyimleri beni çok heyecanlandırıyor. Hocam, konuşacak çok konu var ama ben hemen yakın konulardan başlayalım istiyorum ve uzaktan eğitim diyorum.

D.G. Şahin hocam, öncelikle güzel düşünceleriniz, Cumhuriyet ve demokrasi görevi olan eğitim konusunda düşüncelerimi sunmama fırsat tanıdığınız için teşekkür ediyorum. Uzaktan eğitim tartışmalarının yoğun olarak yapılıyor olması, çocukların eğitim hakkının ihlâl edildiğinin açıkça gözlenmesi, son on beş yıldan beri özellikle kamu kurumlarında verilen eğitim hizmetlerinin tartışılmakta olması, bu konuların “Eğitim Bilimleri Bakış Açısı” ile incelenmesini gerektirmiştir. Bu nedenle, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim alanında 45 yıl hizmet vermiş, araştırmalar yapmış, öğretmenler ve eğitim uzmanları eğitmiş biri olarak başlangıcından bugüne Türkiye’de uzaktan eğitimin nasıl uygulandığına, Cumhuriyetin eğitim politikalarının nasıl baltalandığına ve öğretim kademelerindeki duruma eleştirel olarak bakmak ve öneriler getirmek benim için ülkeme karşı bir vefa borcudur. Ayrıca bu söyleşimizin dışında, Cumhuriyetin yetiştirdiği bir öğretim üyesinin 15-20 yıldır eğitim sistemi eleştirilerini yazdığı, konuştuğu çalışmalarına okuyucularımız www.dgozutok.com adresinden ulaşabilirler.

Hocam uzaktan eğitim demiştim. Bu uzaktan eğitim konusu yeni bir konu mu bizim için?

D.G. Hiç yeni olur mu? Henüz Türkiye Cumhuriyeti kurulmadan Maarif Şûrası’nı toplayan anlayış, muasır medeniyetler düzeyine ulaşabilmek için halkın eğitimi konusunda çok çeşitli seçenekler üzerinde kafa yormuştur. Okuryazar oranının çok düşük ve posta hizmetlerinin çok kısıtlı olmasına karşın bu seçeneklerden biri de uzaktan eğitim olmuştur. Cumhuriyet, eğitimi bir ayrıcalık olmaktan çıkarıp eğitim görme fırsatını geniş kitlelere ulaştırmayı amaçlamıştır.

Bakın Muhabere Yoluyla Tedrisat düşüncesi 1933 yılına dayanır. Devamında Mektupla öğretim kurslarının düzenlenmesi düşüncesi 1939: İlk Millî Eğitim Şûrası’nda yaygın eğitim konusunun tartışılması 1941: İlk eğitsel radyo programı ‘Ziraat Takvimi’ 1951: Öğretici Filmler Merkezi (ÖFM) 1952: İstanbul Radyosu eğitici programları 1953: FONO Açık öğretim Kurumu 1954: Eğitsel radyo programı ‘Köyün Saati’ programları başlıca örneklerdir. Söyleşinin sınırlılığı içinde ayrıntılara ve tarihsel sürece çok girmeyeceğim. Ara dönemleri geçerse günümüze dek olan serüveni şöyledir. Özetleyelim.

1974’te Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) kurulmuş ve 50.000 öğrenci uzaktan (mektupla) öğretmen yetiştirmek amacıyla kaydedilmiştir. Türk Eğitim Tarihine bu uygulama bir başarısızlık örneği olarak geçmiş ve öğretmen eğitimine çok zarar vermiştir. 1980-1995 yılları arasında Okul Radyosu, Anadolu Üniversitesi Batı Avrupa Açık öğretim Programlarının başlaması, Fırat Üniversitesi’nin e-posta yoluyla uzaktan eğitim yapması, Açık öğretim Lisesinin kurulması, Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi’nde Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı’nın kurulması ve Fırat Üniversitesi uzaktan sertifika programları uzaktan eğitimde kilometre taşları olmuştur. Böylece 1900’lü yılların sonlarında ilk, orta ve yükseköğretim düzeylerinde sınırlı ölçüde uzaktan eğitim verilmeye başlandığı söylenebilir. 2000’li yıllarda birçok üniversite (Bilkent, Ortadoğu Teknik, İstanbul Teknik, Anadolu, Fırat, Bilgi, Sakarya, Atatürk, İstanbul Üniversitesi) video konferans sistemi ile yurt dışı bağlantılı uzaktan eğitim çalışmalarını geliştirmiştir. Üniversitelere bağlı uzaktan eğitim merkezleri kurulmuş, Sertifika, Lisans, Ön Lisans, Lisans Tamamlama, tezli ve tezsiz Yüksek Lisans

hatta Doktora programları açılmıştır. Kimi özel üniversiteler uzaktan eğitim uygulamalarını istismar etmiştir.

Hocam Cumhuriyet kadrolarının eğitime verdiği önemden bahsettiniz. Burayı biraz açar mısınız?

D.G. Her ülke kendi yönetim biçimine uygun eğitim sistemi yapılandırır. Tek elden yönetimlerde halkın eğitilmesi gerekli görülmezken demokrasi, ancak eğitim düzeyi yüksek, demokrasiyi yaşam biçimine dönüştürebilmiş yurttaşlara sahip olduğu oranda yaşar ve gelişir. **Eğitilmemiş toplumlarda demokrasi kolaylıkla otokrasiye dönüşebilir.** Osmanlı'dan eğitim düzeyi düşük bir halk devralan Türkiye Cumhuriyeti, daha Kurtuluş Savaşı sürerken Maarif Kongresinde eğitim seferberliğini başlatmış ve dünyaya örnek olan bir toplumsal dönüşüm sağlamıştır. İlk on beş yıl gerçekleştirilen **Cumhuriyet Devrimleri**, ardındaki yıllarda da ülkenin her yanına yerleştirilmeye çalışılmıştır. Çok partili yaşama geçişle birlikte önceleri yavaş yavaş, sonraki yıllarda gittikçe artan hızda **Cumhuriyet Devrimleri baltalanmıştır.**

12 Eylül 1980 darbesinden sonra kurulan hükümetler tarafından "Türk İslâm Sentezi, Yeşil Kuşak, İlimli İslâm, Küreselleşme, Özelleştirme" kavramları eğitim sistemine yerleştirilmiş ve bu kavramların yaşatılması için baskılar uygulanmıştır. YÖK'ün kurulması, Yüksek Öğretmen Okullarının paldır küldür üniversitelere bağlanması, yeni kurulan üniversitelere atanan rektörlerin kendi politik anlayışına uygun kadro kurmak istemesi, zaten 1975'ten beri sarsılmış öğretmen eğitimine büyük zararlar vermiştir.

Hocam, en son geçen hafta içinde Cumhurbaşkanı topyekûn yeni bir eğitim öğretim reformu yapılacağından bahsetti? Siz bunu nasıl okuyorsunuz?

D.G. AKP iktidara geldiğinden beri adına "reform" dediği değişikliklerle ülkede eğitimi dibe vurdu. 2003'te ilk iş olarak Millî Eğitim Bakanlığı'nda da yetmiş uzman kadrolar görevlerinden alınarak yerlerine **dış bağlantılı bir dini örgütün konuya hâkim olmayan, Cumhuriyet değerlerine düşman insanları yerleştirilmiştir.** Bugün Milli Eğitim Bakanı, 2004-2006'da Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı olan, Öğretim Programlarından "Ulusal Değerleri ve Atatürk'ü" çıkararak, "Küreselleşmeyi" yerleştiren özel okul sahibi Ziya Selçuk, "aşırı kadrolaşma" yı 2006'da istifa nedeni olarak açıklamıştır.

2002'den 2020'ye kadar Adalet ve Kalkınma Partisi yönetimi tarafından atanan yedi Milli Eğitim Bakanı, kendi yönetimlerinin kurduğu eğitim sisteminin çok kötü olduğu iddiasıyla sistemde toplam on altı kez köklü değişiklikler yapmıştır. Her değişiklik, okul öncesinden başlayarak öğretimin her kademesinde **eğitimi/ülkeyi çökertmiştir.** Bugün eğitim sistemi yapısıyla, binalarıyla, programlarıyla, öğretim araçlarıyla, yönetim kadrosuyla, özelleştirilmesiyle T.C. Temel Eğitim Yasası'nın amaçlarına ve ilkelerine hizmet etmekten uzaktır. **Zorunlu eğitim yaşındaki milyonlarca çocuğun cemaat ve tarikatların elinde olduğu, yine milyonlarca çocuğun açık ortaokula ve açık liseye kaydolarak örgün eğitim dışına atıldığı** ile ilgili haberler basında yer almaktadır. **Cemaat yurtlarına teslim edilen çocukların neler yaşadıkları ve hatta yanarak öldükleri bilinmektedir.** Zorunlu eğitim demek; çocuğun zorunlu olarak okula gönderilmesi gerektiğinin yanı sıra, Devletin de 12 yıl çocuğa eğitim verme zorunluluğu olduğu anlamına gelmektedir. Bu iktidarın her "reform" sözcüğü "Çocuklarımıza acaba şimdi ne yapacaklar?" sorusunu akla getiriyor.

Hocam siz çok açık sözlü, kitabın doğrudan orta yerinden konuşan bir insansınız. Tam bu noktada karşı taraftan ziyade kendi tarafınızdakilerle ilgili de öz eleştiri yapıyor musunuz?

D.G. Eğitimin bu duruma getirilmesinde **Cumhuriyet ve Atatürk düşmanları** ne denli sorumlu ise,

kendini Atatürkçü olarak gösteren, oturduğu koltuğu korumak isteyenler ya da yukarılarda bir koltuk elde etmeyi amaçlayanlar ya da yanlışlar karşısında susanlar daha çok sorumludur. Üniversitelerde 45 yıl hizmet veren bir öğretim üyesi olarak üniversitede hiç bilim insanı yokmuş gibi, üniversite açış dersini “İlk vaiz kadını!” diye övünen bir İlahiyat hocasına verdiren (Ensar Vakfında yerde oturmuş fotoğrafı internette) rektör, Atatürk’ün eğitim anlayışı konferansını Din Felsefesi İlahiyat hocasına verdiren dekan, yalnızca iki gözü görünecek şekilde örtünen öğrenciye “İslâm’da yüz haram değil!” dersi verip, milletvekili kızı o öğrenci için uygulama dersi yönetmeliğini değiştiren dekanla çalıştım. Bu ve benzeri davranışlar üst yönetime “ne yaparsanız yapın, yeter ki ben bu yönetimde olayım” örtük iletisi verilmiş ve onları Cumhuriyet kazanımlarını hırpalamada cesaretlendirmiştir.

Hocam biraz günümüze gelelim siyaset ve günümüz eğitime...

D.G. Eğitim bu denli çökertilmişken 15 Temmuz 2016 darbe girişimine “Allah’ın Lütü” diyen iktidar, 2020 başlarında Covit19’a da “buradan bir başarı öyküsü çıkarabilir miyiz?” diye bakmıştır. Yönetimindeki kitle iletişim araçları yoluyla algı yönetimi yapmaya çalışmıştır. Ekonomi uçuyor, aşı neredeyse hazır, hukukta en iyiyiz, uzaktan eğitimde dünyada önlereyiz, hatta birinciyiz propagandaları yapılmıştır. Ancak perçem düştü, kel göründü. Yüz yüze eğitimde ne denli başarısız isek uzaktan eğitimde daha başarısız olduğumuz anlaşılmıştır. Özel okulların bazıları yapılabileceğin en iyisini yaparken, bilgisayar, tablet, TV, internet gibi olanakları olmayan öğrenci nüfusunun neredeyse üçte biri, yani **altı milyon çocuk uzaktan eğitime ulaşamamıştır**. Ulaşanların izlediklerinin eğitsel değeri başka bir tartışmanın konusu olsun.

Okulların fiziksel olanakları geliştirilmeden, okullara temizlik ve sağlık elemanı atanmadan, sınıf mevcutlarını azaltacak sayıda öğretmen atanmadan önce, yılsonunda sınava girecek sınıflar, okul öncesi, birinci sınıflar, meslek liseleri derken 2., 3., 4. sınıflar belli sınırlılıklar içinde yüz yüze eğitime başlatılmış, öbür sınıflar da arkadan gelmektedir. Veli çocuğunu göndermek zorunda değil, yollarsa sorumluluğu alacak. Hazırlanan abuk bir rehberde yazılanlara uyulacak vs. Çocuğunu zorunlu eğitime yollamayan veliye ceza verilmesi yasa ile belirlenmişken, 12 yıl eğitim de zorunlu olmaktan çıkmış oluyor. Zaten AKP iktidarı bu yasayı 2004’te kaldırarak ‘veli isterse çocuğunu okula göndermeyebilir’ düşüncesinin önünü açmıştır.

Hocam yani eğitim sisteminde bir düşünüş mü var?

D.G. Çok az sayıdaki büyük çabalarla niteliğini korumaya çalışan öğretim kurumu, çok az sayıdaki özel okul ve yine az sayıdaki idealist öğretmenin çabaları bir yana, 18 yıldır her gelen Milli Eğitim Bakanının *iyileştiriyorum* diye batırdığı **eğitim sistemi dibe vurmuştur**. Uzun yıllardır eğitimin düşürüldüğü durumla ilgili yazılan, çizilen, haykırılanlara kulaklar kapatılmış, bireysel kurtulma yolları aranmıştır. Uzaktan eğitim sistemde neler olduğunu gözler önüne sermiş ve eğitimde ülkenin ne durumda olduğunu açıkça ortaya çıkarmıştır.

Yıllardır “evde eğitim, okulsuz eğitim” kavramlarını tartıştıran MEB’e karşın “Gelişimine katkı sağlanacak öğrenciler olduğu, bu öğrencilerin tanıştırılması gereken insanlığın sanat, felsefe ve bilim gibi üst düzey erişileri var olduğu sürece okullar var olacaktır” (Rüzgâr, 2020). Sorunları yaratanların bu sorunları çözebilme yetisi yoktur. Kuşkusuz gelişen bilim ve teknolojinin sunduğu olanaklardan eğitimde de sonuna kadar yararlanılacaktır. Gelişmeyi, kalkınmayı, ülkeyi muasır medeniyetler düzeyine ulaştırmayı hedefleyen bir yönetimin eğitim programları ve öğretim bilim alanının ilkeleri çerçevesinde **eğitim sistemini bütün boyutları ile yeniden yapılandırması gerekmektedir**.

Ş.A. Hocam sizin gibi bir eğitim tecrübesiyle herhalde günlerce eğitim konuşabiliriz ve bu ciltler

dolusu kitap yapar. Bu nedenle daha sınırlandırarak yol almak istiyorum. Siz sohbet arasında **çocuklarımızın eğitim hakkı çiğneniyor**, demiştiniz. Buradan hareketle çocuğun üstün yararını da gözeterek daha somut sorular soracağım eğitimin mevcut sorunlarına dair. Ama tabii ben durum saptamaları kadar, sizin bu konudaki çözüm önerilerinizi de önemsiyorum. Siz yazılarınızda ve konuşmalarınızda **bilimsel ve nitelikli eğitimi** çok önceliyorsunuz? Bilimsel ve nitelikli eğitim ne demektir?

D.G. Şahin hocam, kapsayıcı ve eşitlikçi, içeriğinde bilimi temele alan, eğitim bilimlerinin ilkelerine uygun olarak hazırlanan, sağlıklı bir altyapıda uygulanan eğitim, **“Nitelikli Eğitimdir.”** Uluslararası haklar sözleşmelerine imza atarak taraf olan devletler, yurttaşlarının eğitimini güvence altına almak ve **herkes için yaşam boyu eğitimi** desteklemek zorundadır. Süresi yasalarla belirlenen zorunlu eğitimi bütün kız ve erkek çocuklarının ücretsiz, hakkaniyetli ve nitelikli kurumlarda tamamlamalarının sağlanması devleti yönetenlerin görevidir.

Kendi Devletini **“Sosyal Devlet”** ifadesiyle tanımlayan ülkeler, eğitim ve öğretimi devletin başta gelen ödevi sayar.

- *Tüm vatandaşlarına eşit fırsatlar tanıyarak, bilimsel, düşündürücü, sorgulatan, bilinçlendiren, yaratıcı, barışçı, laik ve demokratik eğitim hizmetini parasız olarak vermek zorundadır.*

Eğitim yoluyla bireylere **21. Yüzyıl becerilerini** (*Eleştirel düşünme, problem çözme, sorgulama, bilgiye erişim, analiz, sentez, iletişim, yenilik, yaratıcılık, merak, hayal, etik kurallara uygun davranma, adapte olma, esneklik, evrensel vatandaşlık, sosyal ve kültürler arası etkileşim, işbirliği, girişimcilik, öz-yönetim, üretkenlik, sorumluluk ve liderlik*) kazandırmak devletin görevidir. Kalkınmayı, muasır medeniyetlerin üzerine çıkmayı hedefleyen her ülkenin, öncelikle yurttaşlarının **eğitim hakkını** teslim etmesi gerekmektedir. İnsanların sağlık sorunlarından, açlıktan, ayrımcılıktan, içinde yaşadıkları doğanın, tarihin, kültürün tahrip olmasından ve hatta savaşlardan korunması, ancak eğitim hakkından gereği gibi yararlanmaları ile olanaklı olacaktır.

Dilek hocam daha da somutlaştırıyım, 2003’ten günümüze eğitimimizi nasıl okuyorsunuz?

D.G. Türkiye’de 2003’ten beri göreve gelen 7 Milli Eğitim Bakanı’nın her biri eğitim sisteminin kötü olduğunu ve tümüyle değiştirilmesi gerektiğini söyleyerek çeşitli değişiklikler yapmışlardır. İlk bakan yükseköğretimi değiştirmek için bir proje hazırlamış, 4,5 ay sonra bakanlıktan alınmıştır. Yıllar sonra Erkan Mumcu eğitimin getirildiği durum konusunda “... çok ilerde bir zaman, içinde yaşadığımız eğitim dolayısıyla, **eğitim vasıtasıyla çocuklara sistematik işkence yapılan bir ortaçağ** gibi anılacaktır, eminim bundan. Bu kadar akıl dışı bir sistemin, bu kadar verimsiz bir sistemin, gayesi bu kadar gizli ve amacı eğitmek, öğretmek, yetkinleştirmek, irşat etmek varsayılan, kendini böyle sunan, ama aslında sınıflaşmayı, insanlar arasında görülmeyen bir kast sistemini ve bazılarının daha aza razı edilmesini, bazılarının yetersizliğine, yetkin olmayışına yani üstün insanlar karşısında alt insanlar türünden kabul edilmesine ikna edilmesinin yoludur eğitim” (Mumcu, 2017) demiştir. Ardından gelen bakan Hüseyin Çelik tarafından çeviri programlarla küreselleşmenin adımları atılmış, **öğretim programlarından vatan, millet, Atatürk çıkartılmıştır**. Ardından eğitimi bugünkü niteliksiz (Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz’ın ifadesi) hale getiren adımlar, ülkeyi yöneten üst düzey yöneticilerin, danışmanlarının ve Diyanetin söylemlerine koşut olarak hızla uygulamaya geçirilmiştir.

Hocam bu uygulamalarda gördüğünüz problem nedir?

D.G. İktidarın bütün söylemlerinde, örgün ve yaygın eğitimin bütün kademelerinde yapılan bütün

uygulamalarında; Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) Yasası çiğnenmiştir. Öğretim kurumlarında çeşitli dinsel vakıfların eğitim yapması için protokoller imzalanmıştır. Köylerdeki okullar ve yatılı bölge ilköğretim okulları (YİBO) kapatılmış, yakın köylerden taşınmalı, uzak köylerden yurtlarda kalmalı uygulamaya geçilmiş, **devlete ait yurtlar kapatılarak çocuklar cemaat yurtlarına mecbur edilmiştir**. Milli Eğitim Temel Yasası'nın "Genellik ve Eşitlik", "Eğitim Hakkı", "Fırsat ve İmkân Eşitliği" ilkeleri çiğnenmiş, kız çocukları ve kadınlar aşağılanmış, toplumdan soyutlayıcı cinsiyetçi eylemlerde bulunulmuştur. Yoksul aile çocuklarını örgün eğitim dışına atan uygulamalar yapılmıştır. Paralı eğitime destek verilerek bu yolla çocuk hakları ihlâline fırsat hazırlanmıştır. Temel Eğitim Yasası'nın "**Karma Eğitim**" ilkesi çiğnenmiştir. Temel Eğitim Yasası'nın "**Laiklik**" ilkesi çiğnenmiş ve İslâm dininin bir mezhebinin öğretileri uygulanmıştır. Temel Eğitim Yasası'nın "**Bilimsellik**" ilkesi çiğnenmiş, **eğitim dinselleştirilmiştir**. Temel Eğitim Yasası'nın "**Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği**" ilkesi çiğnenmiştir. Aldığı çeşitli kararlarla (Danıştay'ın yürütmeyi durdurma kararına karşın yaz saati uygulaması ile) tüm yurttan çocuklar mağdur edilmiştir. İkili öğretim yapan okullarda sabah ve akşam karanlıkta okula giden çocukların biyolojik ve psikolojik dengesi bozulmuş ve güvenlik sorunları yaşatılmıştır.

Hocam tabii siz eğitimbilimci olunca yapılan uygulamaların pedagojik alt yapısını da görüyorsunuz. Peki, yapılan uygulamalar ve ihlaller yalnızca bu kadar mı?

D.G. Şahin hocam tabii ki değil! Ücretli öğretmenlik, sözleşmeli öğretmenlik gibi uygulamalarla, çocuklar yarınını bilemeyen, güvencesiz öğretmenlere teslim edilmiş ve nitelikli eğitim alma hakları ihlâl edilmiştir. Gereksinim, yarar, maliyet analizleri yapmadan çok sayıda vakıf üniversitesi açılması desteklenmiş, yükseköğretimde de niteliğin düşmesine ortam hazırlarken, "Genellik ve Eşitlik" ve "Kişinin ve Toplumun İhtiyaçları" ilkeleri de çiğnenmiştir. Her kademe ve türdeki eğitim kurumlarında yöneticiler, dinsel inançları ve iktidara yakınlığı temel alınarak kadrolaşmaya gidilmiştir. Öğretmen alımlarında mülâkat getirilmiş, yazılı sınavda yüksek puan alan adaylar elenmiş ve hükümetin eğitim stratejilerini belirleyen bir öğretmen sendikasına üye olanlar tercih edilmiştir. 1924'te **Tevhid-i Tedrisat Yasası**'nın gereği olarak yasaklanan sübyan mektebi ve medreseler 2014-2015 eğitim-öğretim yılından başlayarak çeşitli dinsel örgütlerce Diyanet'in "Kur'an Kursları Okul Öncesi Din Eğitimi Projesi" ile ülke genelinde faaliyete başlamış, böylece "Laiklik" ve "Bilimsellik" ilkeleri çiğnenmiştir. Çeşitli vakıfların yurt ve kurslarında, kitle iletişim araçlarına yansıyan bilim dışı, din dışı ve ahlâk dışı uygulamalar, **çocukların cinsel istismarları**, en yetkili kişiler (Bakan!) tarafından basit bir olay gibi algılanmış ve birçoğunun üstü örtülmüştür.

Dilek hocam okul öncesi, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki durum nedir?

D.G. Bakın eğitimin en önemli aşaması olan okulöncesi eğitimle başlayalım. OECD'nin, "Bir Bakışta Eğitim-2019" raporuna göre Türkiye, okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranında 36 ülke arasında son sırada yer almıştır. OECD ülkelerinde 3-5 yaş okullaşma ortalaması % 87 iken, Türkiye'de bu oran % 39,7'dir. Türkiye, kamu kaynaklarından okulöncesi eğitim kurumlarına yapılan harcamalar listesinde de sonlarda yer almaktadır. Türkiye'de okulöncesi okulların %50,2'sinin özel sektöre ait olduğu bildirilmektedir.

Bu söylediklerinizden dini cemaatlerin okulöncesi eğitimin büyük bir bölümünü ele geçirmiş olduğunu mu anlamalıyız?

D.G. OECD'nin raporundaki verilere bakarak Türkiye'deki 3-5 yaşındaki çocukların % 60,3'ünün eğitim hakkını kullanamadığı anlaşılmaktadır. Eğitim hakkını kullanıyormuş gibi görünen % 39,7'nin de yarısından fazlası (%50,2) "özel sektör" olarak nitelendirilen kurumlardadır. Bu özel kurumların

büyük bir bölümünün resmî olarak açıklanmasa da dinsel cemaatlerce kurulduğu bilinmektedir. Basın yayın araçlarında yer alan, kentin her yerine ilanları asılan, kimisi İmam Hatip Liselerinin bünyesinde bulunan bu kurumların çocuklara verdiği eğitimin yasal, nitelikli ve bilimsel olduğu söylenemeyeceği gibi, çocukların duygusal gelişimlerine zarar verdiği de belirtilmelidir. Anayasanın 24. maddesi “**Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi, devletin gözetimi ve denetimi altında yapılır**” hükmünü içermektedir. Özel Öğretim Kurumları Yasası’nın 3. maddesinde ise “din eğitimi-öğretimi yapan özel öğretim kurumları açılmaz” ifadeleri yer almaktadır. Okulöncesi yaştaki bu çocuklara toplumsal cinsiyet eşitliğine, akla, mantığa, bilime aykırı eğitim verildiğinin örnekleri sıkça kitle iletişim araçlarında ve yazılan kitaplarda yer almaktadır. Bu uygulamalar “**Anayasayı ihlâl**” suçudur.

Hocam bu yaş dilimine din eğitiminin bu biçimde verilmesi pedagojik mi?

D.G. Kesinlikle değil! Çocuğa soyut öğrenme dönemi öncesi verilen bu tür eğitim, çocukta neredeyse dönüşü olmayan tahribat yaratır. 15 Temmuz 2016’dan sonra FETÖ’ye ait okullar kamulaştırılmış, bir bölümü MEB’e bir bölümü Diyanet’e devredilmiştir. Hangi dinsel cemaate ait olduğu bilinen ve Millî Eğitim Bakanlığı’nca da desteklenen okullarda **çocuklara 3 yaşındayken Kur’an-ı Kerim dersi, 4 yaşındayken de hafızlık dersi verilmektedir.** İnternette adları ve tanımları bulunan okul kurucularının “**Çocuklarınızı bu güzide okullara yazdırınız. Politik güçlenme ve galibiyet, askeri üstünlük ve zaferin de kaynağı budur**” ifadelerini kullandığı bilinmektedir. Bu tür okullarda çocuklar güne “gönül sohbetleri” ile başlıyor, ders programı öğle ve ikindi namazlarına göre düzenlenmektedir. Anayasa ve yasaların yasaklamasına karşın bu okullarda 3-10 yaş arasındaki çocuklara Kur’an-ı Kerim, Arapça ve hafızlık eğitimi verildiği basın yayın araçlarında ve tanıtım bildirilerinde, internette yer almaktadır. 3 yaşından liseye dek eğitimi hafızlık temeline oturtan cemaat okullarında, **3 yaşında başlanan Kur’an-ı Kerim eğitimi**, ilkokulun sonunda ‘tam hafızlık’ aşamasında sona ermektedir. Çocuklar zaman zaman çeşitli camilere götürülerek oralarda uygulamalı çalışmalar da yaptırılıyor. Okul öncesi eğitimdeki çocuklara haftada altı saat din dersi ve Kuran eğitimi verileceği de Diyanet ile protokole bağlanmıştır.

Kamu kurumlarında öğrenim gören çocuklar için de Milli Eğitim Bakanlığı’nın çeşitli vakıflarla imzaladığı protokollere dayandırılarak “Haydi Çocuklar Camiye”, “Her Sınıfın Bir Yetimi Var”, “Umreye Gidiyoruz,” “Seccadem Beni Özler,” “Dinimi Seviyorum, Öğreniyorum” gibi etkinlikler düzenlenmekte, bu etkinliklerin çocukların duygusal gelişimine yaptığı zararlar sıkça basında yer almaktadır.

Devletin bu noktada ne yapması gerekiyor?

D.G. Devlet, acilen beş yaş okul öncesi eğitimini %100 oranına çıkarmak için her tür yapılandırmayı gerçekleştirmelidir. Anayasaya ve **yasalara aykırı olarak açılmış olan, bilim dışı eğitim yapan cemaat okulları derhal kapatılmalı**, bu kurumlara muhatap olmuş çocuklar sağaltım eğitimine alınmalıdır. Ev dışında çalışan ya da çalışmayan annelerin 0-2 yaşında çocukları için de belli saatlerde ve gün boyu bakım ve eğitim verecek bakımevleri açılmalıdır. **Tüm okulöncesi eğitim kurumları kamuya ait olmalıdır.**

Hocam değerli bilgileriniz için teşekkür ediyorum. Söleşimizin 2. Bölümüne gelecek hafta devam edeceğiz. Ben son olarak yazılarımı **Türkiye Hepimizin, Eğitim Hepimizin diye bitiririm. Siz son olarak ne söylemek istersiniz?**

D.G. Türkiye Cumhuriyeti dibe vurmuş eğitimindeki bilim dışı ve gericileşme adımlarını düzeltecek

ve eğitimine, çocuklarına sahip çıkacak ölçüde büyük ve güçlü bir ülkedir. Bunu yapacak eğitilmiş insangücüne sahiptir.

/////////////////////////////////////// === ///

Türkiye Cumhuriyeti, dibe vurmuş eğitimindeki bilim dışı ve gericileşme adımlarını düzeltecek ve eğitimine, çocuklarına sahip çıkacak ölçüde büyük ve güçlü bir ülkedir.

Cumhuriyet, 02 Kasım 2020

<https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/sahin-aybek/turkiyede-egitim-1787764>

Prof. Dr. F. Dilek GÖZÜTOK :

“Eğitimde 80 yıl büyük mücadelelerle elde edilen Cumhuriyet birikimlerine büyük bir darbe vuruldu. Yazı yazamayan, kendi dilinde okuduğunu anlayamayan bir kuşak yetiştirdik. 4+4+4 yapılanması ile ülkeyi yönetenler **"dininin, kininin sahibi" bireyler** yetiştirmeyi hedeflemiştir. **Zorunlu din dersi programdan kaldırılmalıdır**. Son 18 yılda yapılan değişiklikler, eğitim hakkının ihlâlidir, ihmâldir, istismardır, çocuklara uygulanan zihinsel şiddettir. İmam Hatipler artık Türkiye'nin bürokrat ihtiyacını karşılayan kurumlar haline getirilmiştir. Bu uygulamalar, Temel Eğitim Yasası'nın “Genellik ve Eşitlik”, “Laiklik”, “Yöneltme”. “Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları” ilkelerine aykırıdır ve “Eğitim “Hakki” ihlâlidir.” “Cumhurbaşkanı, rektörleri doğrudan atayarak yükseköğretim kurumlarının bilimsel özgünlüğünü ve akademik özgürlüğünü kaldırmıştır. Üniversite kadrolarına “sadakat / siyaset / bizim adamımız” anlayışıyla atamalar yapılmıştır. Hukuk fakültelerinin birçoğunun dekanı hukuk fakültesi mezunu değildir. FETÖ ile mücadele kisvesi altında, tarikatlarla ilgisi olmayan birçok karşıt bilim insanı sorgusuz sualsiz görevden uzaklaştırılmış. KHK'larla üniversiteden ihraç edilenlere hakları teslim edilmelidir.”

Uzun zamandır eğitimin büyük fotoğrafını çekebilecek biri ile ülkemizin eğitiminin geneline ilişkin konuşmak istiyordum. Ama eğitim konuşanlar ya eğitimci değildi ya da eğitim bilimleri bakış açısına sahip değildi. Bu nedenle ülkemizdeki deneyimli eğitim bilimcilerden biriyle konuşmalıydım. Bu haftaki konuğumuz Prof. Dr. F. Dilek GÖZÜTOK Hocamızla ülkemizin eğitim sorunları ve çözüm önerileri konusunda yaptığımız röportajın bu hafta 2. ve son bölümünü yayınlıyoruz.

Ayrıca bu söyleşimizin dışında Cumhuriyetin yetiştirdiği bir öğretim üyesinin 15-20 yıldır eğitim sistemi eleştirilerini yazdığı, konuştuğu çalışmalarına okuyucularımız www.dgozutok.com adresinden ulaşabilirler.

Hocam ilkokullarımızın durumunu da 2005 yılındaki öğretim programı değişikliği bağlamında sormak istiyorum.

D.G. 2004'te zorunlu eğitime çocuğunu göndermeyen veliye hapis cezası verilmesini emreden yasanın kaldırılmasıyla **çocuklar örgün eğitimden çocuk işçiliğine, dinî nikâhlılığa doğru kaydırılmaya başlanmıştır**. 2003'te öğrencilerimizin PISA başarısızlığını giderme iddiası ile 2005'te 21. yüzyılın ilköğretim programı hazırlanmış ve bir eğitim reformu yapılmış gibi sunulmuştur. Program Geliştirme Bilim Alanının ilkeleri dikkate alınmadan, büyük iddialarla hazırlanan bu programda yapılan hatalar, öğretmenin programda ne istendiğini anlayamaması, 5 sınıfı birden uygulamaya koyma ve başka yanlışlar, olasıdır ki daha sonraki yıllarda yapılan PISA'larda,

çocuklarımızın yine son sıralarda yer almasına neden olmuştur. 80 yıl büyük mücadelelerle elde edilen **Cumhuriyet birikimlerine büyük bir darbe vurularak 6287 sayılı yasa ile 2012'de 4+4+4 yapılanmasına gidilmiştir.** 4+4+4 yapılanması ile zorunlu eğitim (sözüm ona) 12 yıla çıkarılmış fakat ilk dörtten sonra okulu terk etme yolu açılmıştır. Örgün eğitim hakkı elinden alınan, açık ortaokula, açık liseye kayıtlı çocukların sayısı bugün iki milyonu geçmiştir. Çıkarılan ***okul yönetmelikleri nişanlanmayı ve küçük yaşta evlenmeyi yöreklendirmiştir.*** Çocuklar beş yaşında (60 aylık) zorunlu olarak ilkokula kaydedilmiş, çocuğunu kaydettirmek istemeyen veliden çocuğu için “yetersiz” raporu alması istenmiştir. Böylece bireyin gelişiminde, yaşam başarısında çok önemli rolü olduğu bilimsel araştırmalarla belirlenmiş okul öncesi eğitim kademesi de baltalanmıştır.

Hocam 4+4+4 yapılanmasının başka hangi olumsuz etkileri oldu?

D.G. Ses temelli okuma ve eğik el yazısına geçilmiştir. Okuma yazma konusunda yapılan araştırma bulguları çocukların küçük kas gelişiminin uygun olmadığını vurgulamasına karşın üstelik eğik el yazısı öğretmeyi bilmeyen öğretmenlerle bu uygulamada da ısrarcı olunmuştur. Okulda öğretilen eğik el yazısını kitap, dergi, gazete vb. yazın ortamında hiç görmeden, öğrendiklerinin yaşamla bağlantısını kuramayan bir kuşak ziyan edilmiştir. 2012'de başlanan bu uygulama konusunda bilim çevrelerinin eleştirilerine kulak tıkanmış, beş yıl sonra 2017'de "eğik el yazısı" uygulamasından vazgeçildiği duyurulmuştur. **Okul sırasında oturduğunda ayakları yere değmeyen 60 aylık çocuklar**a e-l-a-t harfleriyle (Arapça dışında bütün diller A-B-C'ile başlar) alfabe, bitişik el yazısı ile yazma, harflerden başlayarak okuma öğretilmek istenmiştir. 2012'de 60 aylık ve 83 aylık çocuklar aynı sınıfa alınmış, çocuklara travma yaşatılmış, bir milyona yakın sayıdaki çocuğa dönüşü olmayan zararlar verilmiştir. 60 ay uygulaması ile yaşanan sorunları belirleyen kimi bilimsel araştırmalar (Kapçı, vd., 2013) sonunda 2013'te 60 ay zorunluğu 66-68 ay olarak değiştirilmiştir. 2012'de zorunlu olarak ilkokula kaydedilen 60 aylık ve 83 aylık arasındaki çocuklar bu yıl 8. sınıfı tamamladılar ve her yıl “nitelikli lise!” yarışına bir milyon çocuk girerken bu yıl bir milyon altı yüz bin çocuk, sınırlı sayıdaki kontenjan için yarışmıştır. Zaten adaletsiz olan eğitim sistemi içinde açıkça **insan hakları ihlalleri** yaşanmaktadır.

Yani biz yazı yazamayan, kendi dilinde okuduğunu anlayamayan bir kuşak mı yetiştirdik?

D.G. Yazı yazamayan, kendi dilinde okuduğunu anlayamayan bir kuşak yetiştirdiğimiz, bu programlardan yetişen çocuklarımızın girdiği PISA sınavı sonuçlarıyla bir kez daha onaylanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, ABİDE adını verdiği kendi yaptığı ölçmeler sonucunda **on çocuktan dördünün okuduğunu anlamadığı** sonucunu açıklamıştır! TEDMEM'in 2020 raporu, ilköğretim çağında yaklaşık 156 bin, ortaöğretim çağında ise yaklaşık 316 bin çocuğun okul dışında kaldığını belirtmektedir. Okul dışında kalan çocukların ve okulda kayıtlı bulunmasına karşın ABİDE testinde görüldüğü gibi temel düzeydeki becerileri bile edinemeyen öğrencilerin varlığı **“öğrenme krizi,”** basit bir metni okuyamamak ve/veya okuduğunu anlayamamak da **“öğrenme yoksulluğu”** olarak nitelendirilmektedir. Öğrenme krizi, ülkelerin insan sermayesi geliştirme ve “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları”nı gerçekleştirme çabalarını tehdit etmektedir. Okuma becerisini kazandıramayan eğitim sistemleri matematik, fen bilimleri ve insan bilimleri gibi öbür alanlarda da öğrenme yoksulluğu oluşturur.

Hocam 4+4+4 yapılanmasının bu denli zararı varsa, bunu yapanlar neyi amaçladı?

D.G. 2012 yılındaki **4+4+4 yapılanması** ile ülkeyi yönetenler **"dininin, kininin sahibi"** bireyler yetiştirmeyi hedeflemiştir. Öğretmenlik eğitimi ve meslek deneyimi sırasında 60 aylık çocukla nasıl çalışılacağını öğrenmemiş öğretmenler, adına “Uyum Programı” denilen, çocuklarda algı bozukluğu yaratan, zihin terörü uygulayan kitapları uygulamak zorunda bırakılmışlardır. İlkokulun dört yıla

indirilmesi ile norm fazlası öğretmenler ortaokul branş öğretmenliğine geçmek zorunda bırakılmış, nitelik yine göz ardı edilmiştir. **4+4+4 yapılandırmasını yapanların neyi amaçladığını söylemeye dilim varmıyor.**

Hocam sözünü ettiğiniz tüm bu olumsuzlukları 2017 öğretim programı değişikliği nasıl etkiledi?

D.G. Uygulanmakta olan 2005 öğretim programının başarısı / başarısızlığı değerlendirilmeden, yaş diliminin ve çağın gereksinimleri belirlenmeden, içinde program geliştirme, eğitim psikolojisi, eğitim sosyolojisi, eğitim felsefesi ve konu alanı üst düzey yetkinliğe sahip uzmanların bulunmadığı, kimlerden oluştuğu açıklanmayan kesimlere "2017 öğretim programı taslağı" hazırlanmıştır. Taslak program görüşlere açılmış ancak verilen akademik ve bilimsel geribildirimler programa yansıtılmamıştır. Programın deneme uygulaması bile yapılmadan, öğretmenlere programın nasıl uygulanacağına ilişkin eğitimler verilmeden 2017-2018 öğretim yılında uygulamaya konmuştur.

Peki, ilkokullardaki tüm bu olumsuz tablo nasıl düzeltilebilir hocam?

D.G. **Eğitim sistemi yapılanması kesintisiz olarak 1+8+3 olarak oluşturulmalıdır.** Uygulanmakta olan öğretim programı iptal edilmeli, program geliştirme bilim alanının ilkelerine göre programlar geliştirilmelidir. (2017 öğretim programı, halen bilimsel yöntemlerle Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü öğretim elemanları tarafından bir proje kapsamında değerlendirilmektedir. Program Geliştirme çalışmalarında bu araştırmanın sonuçlarından yararlanılmalıdır.)

- ✚ Yetkin olmayan kişilere yazdırılmış, içinde mavi balina, illüminati, rabia işaretleri gibi örtük semboller, yanlış iletiler ve Türkçe yanlışları bulunan ders kitapları iptal edilmeli, kitaplar uzman kişilere yazdırılmalı, ders kitabı yazma konusunda uyulması gereken bilimsel ölçütlere uygun olanlar okutulmalıdır.

Okul binaları, laboratuvarlar, okul bahçeleri, kütüphaneler, görsel sanatlar, müzik ve spor salonları, öğretim araçları nitelikli hale getirilmelidir. Varsıl-yoksul, inançlı-inançsız izlenimi yaratan giysilerden vazgeçilmeli ve **çocuğa okullu kimliği kazandıracak**, günlük çalışmayı kolaylaştıran çağa uygun giysiler seçilmelidir. Öğretmen giysileri, öğretmenlerin fiziksel görünümleri dinsel iletiler içermemelidir. **Bütün okullarda tekli öğretime geçilmelidir.**

- ✚ **Zorunlu din dersi programdan kaldırılmalıdır.**

Sınıf mevcutlarının en çok 24 olabilmesi için önlemler alınmalıdır.

Değerli hocam sınırlılığımız dolayısıyla ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretime ilişkin genel bakışınızı da alabilir miyim lütfen?

D.G. 2012'de 4+4+4 yapılanması ile 8 yıllık ilköğretim okulları 4+4 olarak birbirinden ayrılarak, koşulların durumuna göre binalar da ayrılıp, isteyen öğrencilere ilk 4'ten sonra öğrenim yaşamını kesip bir yıl (bu süre daha sonra iki yıla çıkarıldı) **hafızlık eğitimine** gitme yolu açılmıştır. Meslek liselerinin orta kısımları kapatılmış, yalnızca İmam Hatip Liselerinin orta kısmı açılmıştır. Böylece eğitim sisteminde ilk dört sınıf ilkokul, ikinci dört sınıf genel ortaokul ve imam hatip ortaokullarından oluşmuştur. Öğrencileri ilk dörtten sonra imam hatip okullarına yönlendirmeleri için Milli Eğitim Müdürlüklerinden ilkokullara zaman zaman resmi yazılar gönderilmiştir. Genel/akademik ortaokul programlarında 1982 T.C. Anayasasıyla her sınıfta Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi (DKAB) dersinin

zorunlu okutulmasının yanı sıra, 2012'de 4+4+4 yapılanması ile **seçmeli "Kur'an-ı Kerim", "Hazreti Muhammed'in Hayatı" ve "Temel Din Bilgileri" dersleri yerleştirilmiştir**. Birçok okulda veliler çocuklarının bu dersleri seçmeleri için zorlanmıştır. Öbür seçmeli derslerin öğretmenleri sayıca yetersiz duruma getirilirken, çok sayıda din dersi öğretmeni atanmıştır.

- **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AIHM) zorunlu DKAB dersinin bir insan hakkı ihlâli olduğu kararına karşı**, ders zorunlu olarak okutulmakta ve 8. sınıf öğrencilerinin liselere giriş sınavında sorulan soruların 1/5'i DKAB dersinden sorulmaktadır.

Yatılılık, bursluluk gibi özendiriciliklere ve zorlamalara karşı imam hatip okullarının kontenjanlarının doldurulamaması ve bu okullarda öğrenci başarısının düşük olması, üst düzey yöneticileri amaçları yönünde sınav türünü değiştirme, çocukları mahalle okullarına kaydolmaya zorlama gibi bilimsel dayanağı olmayan yeni arayışlara ve kararlara yönlendirmiştir.

Eğitimdeki yapılanmaların doğrudan sonuçları nedir hocam?

D. G. MEB'in yapılandırdığı öğretim süreçleri, TEOG, YGS, KPSS vb. sınav sistemleri ile öğrencileri dersane desteği almaya zorunlu kılmış, cemaat dersanelerini kapatacağım derken, **dünyada benzeri görülmemiş "Temel Lise" adında garabet bir kurum üretilmiştir**. Bu yaklaşım ve uygulamalar eğitim hizmetlerinin paralaştırılmasına ve yoksul aile çocuklarının örgün eğitim sistemi dışına atılmasına neden olmuştur. Bütün bu değişikliklerin, öğretim programlarıyla ilgili bir değerlendirme çalışması yapılmadan, uygulanmakta olan programların sorunlarını analiz edip; bu sorunları ortadan kaldırmaya yönelik bir program değişikliği yapılamadığı için, yeni dedikleri her değişimin öğrenci başarısında ya da performansında bir ilerlemeye yol açmadığı, aksine çocuklarımıza ve gençlerimize, dolayısıyla da ülkemizin geleceğine zarar verdiği gözlenmektedir. Altı yaşından 18 yaşına dek öğretim sürecinin içinde olan geleceğin erişkinlerine, son 18 yılda yapılan, her biri yenilikler, reformlar getirdiği iddia edilen bu değişiklikler, **eğitim hakkının ihlâlidir, ihmâldir, istismardır, çocuklara uygulanan zihinsel şiddettir**.

Hocam öğretim programları değişiklikleri merkezli olarak sizin çok konuşulan değerler eğitimine nasıl baktığınızı merak ediyorum. Çünkü bizde değerler denince akla yalnızca dini değerler geliyor.

D.G. Bakın,

- ✓ **2017 öğretim programı değişikliği ile Evrim kuramı, Atatürk, Kurtuluş Savaşı gereksiz görüldü;** Cihat, muamelât, ukubat kavramlarına yer verildi, Yaşamın Başlangıcı ve Evrim konusu programdan çıkarılmıştır.

Öğrencilerin puanlarının OECD ortalamasının altında kalması ve her uygulama sonucunun iniş çıkışlar göstermesinin en önemli nedeninin her gelen Milli Eğitim Bakanının reform yapıyormuş gibi programlarda değişiklik yapmasıdır denebilir. 2017 programına MEB'in, FETÖ'nün uzantısı olan "Hizmet Vakfı" ile "Toplumsal Duyarlılık Projeleri" kapsamında imzaladığı protokolde yer alan, adına "**Değerler**" dediği, içerikle, eğitim durumlarıyla nasıl ilişkilendirileceği belli olmayan, **hemen hiçbiri 21. yüzyıl becerileri kapsamına girmeyen** özellikler bütün derslere yerleştirilmiştir. Akademik liseler hızla imam hatipleştirilmiş, üstün başarılarıyla adını duyuran liseler proje okulu ilan edilerek öğrencilerin ve velilerin güçlü direncine karşı bazıları dağıtılmıştır.

Hocam ortaöğretimle ilgili durum nedir?

D.G. 2012’de kesintili eğitime geçilmesi ve sonrasında çok sayıda akademik lise ve FETÖ darbe girişiminin ardından **el konan FETÖ binaları imam hatip ortaokulu ve lisesine dönüştürüldü**. İktidarın çok değerli olduğunu savunduğu, büyük bütçeler ayırdığı ve yoksul öğrencilere dayattığı imam hatiplerin kontenjanları doldurulamadı ve başarı oranı daha da düştü. Sayıları azaltılmış akademik liselere puanı yetmeyen az başarılı gençler zorunlu olarak meslek liselerine ve imam hatip liselerine yerleştirilmektedir. Bu iki program türünü istemeyen varlıklı aile çocukları özel liselere kaydolabilirken, **yoksul aile çocukları örgün eğitim dışına bırakılarak açık liseye kaydedilmektedir**. **Dersanelere “Temel Lise” adı verilmiş**, fiziksel olanakları eğitim için hiç uygun olmayan bu apartman katı binalar, paralı dersane ve özel okul haline getirilmiştir. Uzun yıllar üstün başarı göstermiş liseler “proje okulu” adıyla dönüştürülmek istenmiş, öğrencilerin ve velilerin çabasıyla bir bölümü, imam hatip okuluna dönüştürülmekten kurtarılmıştır. **İmam Hatipler artık Türkiye’nin bürokrat ihtiyacını karşılayan kurumlar durumuna getirilmiştir. Dersleri İslamiyet’te akılcı fıkıh ekolünü esas alan öğretmenlerden çok tarikatlarla, onlara bağlı vakıflarla çalışan öğretmenler vermektedir**. Akılcı İslâm’ı savunan kimi Din eğitimcileri hizmetten uzaklaştırıldı. Son18 yılda yapılandırılan İmam Hatip okullarıyla **“dininin, kininin sahibi” erkek ve kadınlar yaratılmaya çalışıldı**.

Tüm bunlar eğitim hakkı ihlallerine yol açmıyor mu?

D.G. Sınav sistemlerinde ve öğretim programlarındaki bilim dışı değişiklikler, dinsel vakıflarla imzalanan protokoller, derslik ve laboratuvar eksikliği, **mescit ve abdesthane açma zorunluluğu**, kalabalık sınıflar, öğretmensiz okullar, ikili öğretim, taşımali eğitim, personel istihdam sorunları, **öğrencilerin tarikat ve cemaatlerin yurtlarına mahkûm edilmesi**, karma eğitim yapılması şartının kaldırılması, çocukların örgün eğitim dışına itilmesi, sözleşmeli ve ücretli öğretmenlik, ticarileşme, özelleştirme ve dinselleştirme gibi sorunlar her geçen gün büyümekte, verilen **eğitim bilimsel, laik ve çağdaş eğitimden hızla uzaklaşmaktadır**. MEB, Diyanet İşleri Başkanlığı ve iktidara yakın dinî kurum ve vakıflarla imzaladığı protokollerle **neredeyse eğitimi dernek ve vakıfların eline terk etmiştir**.

"Haydi Çocuklar Camiye Projesi",
"Her Okulun Bir Yetimi Var",
"Sûre Ezber Yarışması"
"Yedi Yaşındayım Namaza Başlıyorum"

gibi akıl dışı etkinlikler yapılmakta ve çocuklar ödüllendirilmektedir.

MEB’in zorunlu giderleri için bile yeterli olmayan bütçesi bu etkinliklere harcanmaktadır. 2023 Eğitim Vizyonu Raporunda, "ikili eğitime son verme, sınıf mevcutlarını azaltma" gibi hedefler bir kenara bırakılmış görünüyor. Kamu kaynakları ve dinci vakıflar tarafından desteklenen, **apartmanlarda açılan**, bahçesi, spor salonu, sanat atölyesi, kütüphanesi vb. koşulları uygun olmayan özel okulların sayısı her geçen gün artmıştır. Kimileri de ya parasal destek bulamadığı ya da veliden topladığı ücretleri başka yatırımlarında kullandığı için batmış, öğrenciler aylarca öğretim sürecinden ayrı kalmış ve **öğrencinin “eğitim hakkı” ihlâl edilmiştir**. 2011 yılında “çağ açıp, çağ kapatacak” diye başlatılan

- ✚ Fatih Projesi devlete çok pahalıya mal olmuş, (MEB müsteşarının açıklamasına göre 30 milyar Dolar) eğitim sistemine büyük zararlar vermiş ve proje çökmüştür.

Ortaöğretime ilişkin önerileriniz nedir?

D.G. Okul binalarında dinin gereklerine göre yapılan mekânlar bilimsel eğitim ortamlarına dönüştürülmelidir.

- **Dogma ve hurafelerin belirleyeceği bir toplumsal yapının oluşumuna zemin hazırlayan 4+4+4 düzenlemesi derhal kaldırılmalıdır.**
- Öğretim programından zorunlu DKAB dersi ve seçmeli din içerikli dersler kaldırılmalıdır.
- **Eğitim, zorunlu ve kesintisiz 1+8+3 bilimsel, laik ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalıdır.**
- Hazırlanacak öğretim programları yeni kuşakları, çağın gerektirdiği akıl, bilim ve sanat ortamlarında 21. yüzyıl becerileri ile donatmalıdır.
- Hazırlanacak öğretim programlarını başarıya ulaştırmak için mevcut öğretmenler hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.

Siz yıllarınızı yükseköğretime verdiniz. Orada tablo nasıl?

D.G. 1996-2003 yılları arasında bir bölümünün dinci cemaatlere ait olduğu bilinen 20 kadar vakıf üniversitesi açılmıştır. Üniversite sınav sorularının şifrelenmesi, çalınması, bir meslek lisesi olma özelliğini yok ettirip bir genel / akademik lise haline getirilmeye çalışılan imam hatip lisesi mezunlarının Teoloji dışındaki alanlarda öğrenim görmesi yükseköğretim kurumlarını dincileştirmiştir. Üniversite seçme sistemi 17 kez değiştirilmiştir. Cumhurbaşkanı, rektörleri doğrudan atayarak yükseköğretim kurumlarının bilimsel özgünlüğünü ve akademik özgürlüğünü kaldırmıştır. Üniversite kadrolarına “sadakat / siyaset / bizim adamımız” anlayışıyla atamalar yapılmıştır. Üniversite yönetimlerinde farklı görüşe sahip bilim / sanat / nitelik sahibi üst düzey idari ve akademik personel değerlendirilmediği gibi, kendi siyasal görüşlerinden olmayanlar dışlanmıştır. **Cumhurbaşkanı tarafından atanan 69 rektörün uluslararası yayını olmadığı, 71’inin yayınlarına hiç atıf yapılmadığı, ilahiyatçıların hukuk fakültelerine dekan atandığı** basına yansımıştır.

- Üst yönetim tarafından belirlenen ve tayin edilen alan dışı jürilerle akademisyenlere doktora ve doçentlik unvanları verilmiş, profesör kadrolarına atamalar yapılmıştır.

Hocam dekanlarla ilgili tablo nasıl?

D.G. Üniversitelerde bulunan 77 hukuk fakültesinin birçoğunun dekanı hukuk fakültesi mezunu değildir. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanının görevlendirilmesinin ardından 19 fakültede hukukçu olmayan, farklı alanlardan kişiler dekan olarak atanmıştır. Geçmişte irtica nedeniyle İstanbul Üniversitesinden ihraç edilen İlahiyat hocası, Mardin Artuklu Üniversitesine rektör olarak atanmış, dinsel giysilerle kitle iletişim araçlarında yer almıştır. **Çok sayıda sahte, paralı dergilerin, sahte kongrelerin varlığı** yıllardır bilinmesine, öğretim üyeleri tarafından üst yönetimlere bildirilmesine karşın tepki gösterilmemiş ve bu yayınlarla, bildirilerle kayırılan kişilere doçentlikler, profesörlükler, hatta üst yönetim görevleri verilmiştir. Hemen her kentte en az bir üniversite ve çok sayıda ilçede de bir fakülte ya da Meslek Yüksek Okulu açılmıştır. Birçok üniversitede kadrolu Prof. ve Doç. öğretim üyesi bulunmamaktadır. Öğrenciler araştırma görevlileri ile lise düzeyinde öğrenim görmektedirler. Kimi ilçelerde yalnızca 2-3 öğrencisi bulunan Meslek Yüksek Okullarına bağlı bölümler bile vardır (İlgın ve Akşehir’de kaç öğrenci olduğuna bakılabilir.)

Tüm bunlar yükseköğretimde nitelik sorununa yol açmaz mı?

D.G. Hızla sayısı artırılan yükseköğretim kurumlarının çok ciddi olarak nitelik sorunu vardır.

Köklü üniversitelerde kadro sınırlaması, yaratılan antidemokratik ortamlar, ekonomik sınırlılıklar nedeniyle Devlet üniversitelerinde yetişmiş öğretim üyeleri vakıf üniversitelerine geçmekte ve devlet üniversitelerinin içi boşaltılmaktadır.

Devlet üniversitelerinde yüksek puanlarla üniversiteye giren öğrencilere nitelikli öğretim hizmeti

verebilen bu öğretim üyeleri düşük puanlarla girilen vakıf üniversitelerinde (yeterince para alsalar da) nitelikli öğretim yapamamakta ve akademik olarak tatmin olamamaktadırlar.

Hocam akademide FETÖ ile mücadele kapsamında ihraç edilen muhalif akademisyenler oldu, bu konuda ne düşünüyorsunuz?

D.G. Niteliğine bakılmaksızın, ayrılması durumunda üniversitenin yaşayabileceği olumsuzluklar, özellikle nitelik kaybı düşünülmeden, 21 Temmuz 2016'da Olağanüstü Hal ilan edilmesiyle **Barış Bildirisine** imza atan **549 akademisyen bir gecede kamu ve vakıf üniversitelerinden KHK'larla ihraç edilmiştir.**

Açtıkları davada beraat etmişler fakat görevlerine döndürülmemişlerdir.

FETÖ ile mücadele kisvesi altında, tarikatlarla ilgisi olmayan birçok muhalif bilim insanı sorgusuz sualsiz görevden uzaklaştırılmış, biat eden ya da tepeden inme getirilen rektör ve dekanlar, kimi dini vakıfların toplantılarında görüntülenmiş, çağdaşlığa, bilime ve laikliğe hatta dine bile aykırı söylemleriyle sık sık gündemde yer almıştır.

En köklü üniversiteler nefret söylemlerinin hedefi olmuş, binaları ve yerleşkeleri işgal edilmiş, kimi üniversiteler parçalanmış, üniversite yönetimleri üzerinde baskı kurulmuştur.

Hocam değerli bilgileriniz için teşekkür ediyorum. Ben son olarak yazılarımı Türkiye Hepimizin, Eğitim Hepimizin diye bitiririm. Siz son olarak ne söylemek istersiniz?

D.G. Türkiye Cumhuriyeti dibe vurmuş eğitimindeki bilim dışı ve gericileşme adımlarını düzeltecek ve eğitime sahip çıkacak kadar büyük ve güçlü bir ülkedir.

Bunu yapacak eğitilmiş insangücüne sahiptir.

<http://ahmetsaltik.net/2020/11/02/prof-dr-f-dilek-gozutok-ile-soylesi/> 02 Kasım 2020